

Source sheet for TGS #38 "Hashem, the Source of Living Water: Eden, Sukkos and Sodom"

- (1) בחג נדונים על המים (ראש השנה טז ע"א)
- (2) אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן משום רבי נחוניא איש בקעת בית חורתן: 'עשר נטיעות, ערבה, וניסוך המים – הלכה למשה מסיני' (זבחים קי ע"ב)
- (3) עשר נטיעות מפוזרות בתוך בית סאה, חורשין כל בית סאה בשבילן עד ראש השנה (שביעית פ"א מ"ו)
- (4) וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים: שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הִסְבֵּב אֶת כָּל אֶרֶץ הַחַוִּילָה אֲשֶׁר שָׁם הַזָּהָב: וְזֶהָב הָאֶרֶץ הֵוא טוֹב שֶׁם הַבְּדֵלֶת וְאָבֹן הַשֹּׁהַם: וְשֵׁם הַנְּהָר הַשֵּׁנִי גִיחוֹן הוּא הִסְבֵּב אֶת כָּל אֶרֶץ כּוּשׁ: וְשֵׁם הַנְּהָר הַשְּׁלִישִׁי חִדְקֵל הוּא הַהַלְדָּה קִדְמַת אֲשׁוּר וְהַנְּהָר הָרְבִיעִי הוּא פָּרַת: [בראשית ב י-יד]
- (5) ירוין מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם [תהלים לו ט]
- (6) וַיִּשְׁבְּנִי אֶל פֶּתַח הַבַּיִת וְהִנֵּה מַיִם יֹצְאִים מִתַּחַת מִפְתַּח הַבַּיִת קְדִימָה כִּי פָּנֵי הַבַּיִת קְדִים ... וַיִּסְבְּנִי דָרָךְ חוּץ אֶל שַׁעַר הַחוּץ דָרָךְ הַפּוֹנֶה קְדִים וְהִנֵּה מַיִם מִפְּכִים ... בְּצֵאת הָאִישׁ קְדִים וְקוֹ בְּיָדוֹ וַיִּמְד אֶלְף וַיַּעֲבֵרְנִי בַמַּיִם ... וַיִּמְד אֶלְף וַיַּעֲבֵרְנִי בַמַּיִם בְּרַפְּיִם וַיִּמְד אֶלְף וַיַּעֲבֵרְנִי מִי מְתַנְּנִים: וַיִּמְד אֶלְף נַחַל אֲשֶׁר לֹא אוֹכַל לַעֲבֹר כִּי גָאוּ הַמַּיִם מִי שָׁחוּ נַחַל אֲשֶׁר לֹא יַעֲבֹר ... וְהִנֵּה אֶל שַׁפַּת הַנַּחַל עַץ רַב מְאֹד מְזֶה וּמְזֶה ... הַמַּיִם הָאֵלֶּה יוֹצְאִים אֶל הַגְּלִילָה הַקְּדִמוֹנָה וְיָרְדוּ עַל הָעֲרָבָה וּבָאוּ הַקְּמָה ... וְנִרְפְּאוּ הַמַּיִם: וְהָיָה כָּל נֶפֶשׁ תַּיָּה אֲשֶׁר יִשְׂרָף אֶל כָּל אֲשֶׁר יָבֹא שָׁם נַחֲלִים יַחֲיֶה וְהָיָה הַדָּגָה רַבָּה מְאֹד כִּי בָאוּ שָׁמָּה הַמַּיִם הָאֵלֶּה וְנִרְפְּאוּ וְחִי כָּל אֲשֶׁר יָבֹא שָׁמָּה הַנַּחַל ... לְמִינֵה תַּהֲיֶה דְגָתָם כְּדָגַת הַיָּם הַגְּדוֹל רַבָּה מְאֹד ... וְעַל הַנַּחַל יַעֲלֶה עַל שַׁפְתּוֹ מְזֶה וּמְזֶה כָּל עֵץ מֵאֲכָל לֹא יָבֹל עֲלֵהוּ וְלֹא יִפְרֹו לְחַדְשֵׁיו יִבְכֹּר כִּי מִימֵיו מִן הַמִּקְדָּשׁ הֵמָּה יוֹצְאִים וְהָיָה פְרִיָו לְמֵאֲכָל וְעֲלֵהוּ לְתִרּוּפָה: [יחזקאל מז א-ב]
- (7) וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַיִם חַיִּים מִירוּשָׁלַם חֲצִיָם אֶל הַיָּם הַקְּדִמוֹנִי וְחֲצִיָם אֶל הַיָּם הָאַחֲרוֹן בְּקִיץ וּבְחֹרֶף יִהְיֶה: [זכריה יד ח]
- (8) וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יִטְפוּ הַהָרִים עָסִיס וְהַגְּבְעוֹת תִּלְכַּנְּהוּ חֶלֶב וְכָל אֲפִיקֵי יְהוּדָה יִלְכוּ מַיִם וּמִעֵיִן מִבַּיִת יֵי יֵצֵא וְהַשְׁקָה אֶת נַחַל הַשְּׁטִים: [יואל ד ח]
- (9) כִּי נַחַס יֵי צִיּוֹן נַחַס כָּל חֲרֻבוֹתֶיהָ וַיִּשֶׁם מִדְּבָרָה כְּעֵדֶן וְעֲרַבְתָּהּ כִּגֹן יֵי [ישעיה נא ג]
- (10) כִּסְאָ כְבוֹד מְרוֹם מֵרָאשׁוֹן מְקוֹם מְקֻדְשָׁנוּ: מְקוֹהָ שְׂרָאֵל יֵי כָּל עֲזָבִידָּה יִבְשׁוּ וְסוּרֵי בְּאֶרֶץ יִפְתָּבוּ כִּי עֲזָבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים אֶת יֵי: [ירמיה יז יב-ג]
- (11) צְדִיק כְּתֹמֵר יִפְרַח כְּאַרְז בַּלְבָּנוֹן יִשְׁגָה. שְׂתוּלִים בַּבַּיִת יֵי בַחֲצוֹת אֱלֹהֵינוּ יִפְרִיחוּ [תהלים צב יג-יד]
- (12) כָּל מִימֵי בְרֵאשִׁית עֵתִידִין לְהִיּוֹת יוֹצְאִין כַּמִּפֵּי הַפֶּךְ הַזֶּה (תוספתא סוכה ג, ג)

- 13) יְקוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד [בראשית א ט]
- 14) ייעשה מידה למים, היך דאת אמר "וקו ינטה על ירושלים" [זכריה א טז] (בראשית רבה ה, א)
- 15) בתחלה היו המים מפוזרין תחת השמים, עד שגער הקדוש ברוך הוא בהם והכניסם ואספם אל מקום אחד: "יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה"; ולאחר כך נתפזרו כמתחלה (זהר חדש בראשית יב ע"א)
- 16) בעת ההיא יקראו לירושלם כסא יי ונקוו אליה כל הגוים לשם יי [ירמיה ג יז]
- 17) והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית יי בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים [ישעיה ב ב]
- 18) עתידה ירושלים שיתקבצו בתוכה כל האומות וכל הממלכות, שנאמר 'ונקוו אליה כל הגוים לשם יי', ולהלן הוא אומר 'יקוו המים'; מה קווי האמור להלן ליכנס כל מימי בראשית למקום אחד, אף קווי האמור כאן לקבץ כל האומות והממלכות לתוכה (אבות דרבי נתן פרק לה, ט)
- 19) כי שתיים רעות עשה עמי אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בארות בארות נשברים אשר לא יכילו המים... הלוא זאת תעשה לך עזבך את יי אלהיך בעת מוליכך בדרך. ועתה מה לך לדרך מצרים לשתות מי שחור ומה לך לדרך אשור לשתות מי נהר [ירמיה ב יג-יח]
- 20) כל ככר הירדן... כולה משקה לפני שחת יי את סדום ואת עמורה כגן יי [בראשית יג י]
- 21) הנה זה היה עון סדום אחותך גאון שבעת לחם ושלות השקט... ויד עני ואביון לא החזיקה. ותגבהינה ותעשינה תועבה לפני [יחזקאל טז מט-נ]
- 22) כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא כְּאָרֶץ מִצְרַיִם הוּא אֲשֶׁר יִצְאֲתֶם מִשָּׁם ... וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אָרֶץ הָרִים וּבְקַעֲת לַמְּטָר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתָּה מֵיָם: אָרֶץ אֲשֶׁר יִי אֱלֹהֶיךָ דָּרַשׁ אֶתָּה תִּמְיֵד עֵינֵי יִי אֱלֹהֶיךָ בְּהַ מְרִשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה: וְהָיָה אִם שָׁמַעַ תִּשְׁמָעוּ אֶל מִצְוֹתַי וְגו' [דברים יא י-יג]
- 23) בכל מקום עיני יי צופות רעים וטובים [משלי טו ג]
- 24) וַיֹּאמֶר יִי אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ מֵאֲרָצְךָ ... אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאךָ ... וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי יִי וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט ... וַיְהִי רָעַב בְּאֲרָץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיִמָּה לְגוֹר שָׁם כִּי כָבֵד הָרָעַב בְּאֲרָץ ... וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם ... וַיְהִי רִיב בֵּין רָעֵי מִקְנֵה אַבְרָם וּבֵין רָעֵי מִקְנֵה לוֹט ... וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל לוֹט ... הֲלֹא כָל הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ הִפְרָד נָא מֵעָלַי ... וַיִּשָּׂא לוֹט אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת כָּל כְּפַר הַיַּרְדֵּן כִּי כָלָה מִשְׁקָה ... כִּגֹן יִי כְּאָרֶץ מִצְרַיִם ... וַיִּבְחַר לוֹ לוֹט אֶת כָּל כְּפַר הַיַּרְדֵּן וַיִּסַּע לוֹט מִקְדָּם וַיִּפְרְדוּ אִישׁ מַעַל אַחֲיו ... וְאֲנָשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים ... וַיִּי אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הִפְרָד לוֹט מֵעַמּוֹ שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם צַפְנָה וְנִגְבְּהָ וְקִדְמָה וְיָמָה: כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רָאָה לְךָ אֲתִנְנָהּ וְלִזְרַעְךָ עַד עוֹלָם ... קוּם הִתְחַלֵּף בְּאֲרָץ לְאֲרָכָה וּלְרַחְבָּהּ כִּי לְךָ אֲתִנְנָהּ: [בראשית יב, יג א-יז]

25) באר מים ירמוז לבית האלהים... כמו שאמר "מקור מים חיים את יי" (רמב"ן עה"ת, בראשית כו כ)

26) רבי עקיבא אומר: כל מקום שהיו אבותינו הולכים היתה הבאר מהלכת לפניהם... וכתב בירושלים: 'והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים', היא הבאר שעתידה לעלות בירושלים ולהשקות את כל סביבותיה (פרדר"א, לה)

27) סדום ובנותיה תשובן לקדמתן [יחזקאל טז נה]

28) לאין הולכין?... לימה של סדום כדי לרפאות מימיו (תוספתא סוכה ג, ג)

29) 'וסוכה תהיה לצל יומם מחורב' [ישעיה ד ו] – כל מי שמקיים מצוות סוכה בעולם הזה, אף הקב"ה נותן לו חלק לעתיד לבוא בסוכתה של סדום, מה שהקדוש ברוך הוא עתיד לחלק אותה לצדיקים שבטים שכמים, שנאמר 'אלהים דבר בקדשו אעלוזה אחלקה שכם ועמק סכות אמדד' [תהלים ס ח]. ומהו 'אלהים דבר בקדשו'...? זה אבינו אברהם ע"ה... וכשאעלוזה, כשהופיע מלכותו בעולם. 'אחלקה שכם' – אני מחלק אותה שבטים שכמים לבניך. ומהו 'ועמק סכות אמדד'? זו סוכתה של סדום שהיתה מסוככת שבעה אילנות... גפן תאנה ורמון וכו' (פסיקתא דרב כהנא נספחים, פרשה ב)

30) משל למלך שהיה לו בן והשליטו על כל נכסיו, ואמר הבן לאביו: 'אם אין אתה נותן לי הכסא שלך, היאך הכל יודעים שאתה מחבבני? אלא כשתתן לי מקום הכסא שלך הכל נותנין לי קלוסי'. כך, נתן האלהים לאברהם העולם, שנאמר: 'ויי אמר המכסה אני מאברהם' [בראשית יח יז]; כיון שנתן הכל אמר לו: 'אם אין אתה נותן לי בית המקדש חמש מאות אמה על חמש מאות אמה לא נתת לי כלום!' ונתן לו הקדוש ברוך הוא כל מה שבקש... וכיון ששמע אברהם כן מה אמר? 'אלהים דבר בקדשו אעלוזה אחלקה שכם ועמק סכות אמדד' (שמות רבה טו, ח)

31) 'והיה כי תלך עמנו [והיה הטוב ההוא אשר יטיב יי עמנו והטבנו לך]' [במדבר י לב] – וכי מה טובה הטיבו לו? אמרו, כשהיו ישראל מחלקים את הארץ הניחו דושנה של יריחו חמש מאות אמה על חמש מאות אמה. אמרו: 'כל מי שיבנה בית הבחירה בחלקו יטול דושנה של יריחו'. נתנוהו ליונדב בן רכב חלק בראש והיו אוכלים אותו ארבע מאות וארבעים שנה... וכיון ששרת שכינה בחלקו של בנימין באו בני בנימין ליטול חלקם, עמדו ופינו אותו מפניהם, שנאמר: 'ובני קיני חותן משה [עלו מעיר התמרים]' [שופטים א טז] (סיפרי במדבר, פיסקא פא)

32) למה נקרא שמו 'שער המים'? שבו מכניסין צלוחית של מים של ניסוך בחג. רבי אליעזר בן יעקב אומר 'בו מים מפכין... ועתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית'... שכל מימי בראשית עתידין להיות יוצאין כמפי הפך הזה (תוספתא סוכה ג, ג)

33) מצוה חשובה היא ובאה מששת ימי בראשית (סוכה נ ע"ב)

34) תנו לי משלי... ואני אגמול לכם לעולם הבא. נסכו לפני מים בחג... ואני פורע לכם לעולם הבא: '[והיה ביום ההוא] יטפו ההרים עסיס [והגבעות תלכנה חלב וכל אפיקי יהודה ילכו מים ומעין מבית יי יצא והשקה את נחל השטים]' [יואל ד יח] (מדרש תהלים יג)

- (35) ערבי נחל [ויקרא כג מ]
- (36) נחל הערבים [ישעיה טו ז]
- (37) כערבים על יבלי מים [שם מד ד]
- (38) על נהרות בבל... על ערבים בתוכה [תהלים קלז א-ב]
- (39) יסכהו צאלים צללו יסבוהו ערבי נחל [איוב מ כב].
- (40) אורך החצר... ורוחב חמשים בחמשים [שמות כז יח]
- (41) העמד משכן על שפת חמשים כדי שיהא חמשים אמה לפניו (עירובין כג ע"ב)
- (42) ראה נסים שעשה להם. אורך החצר מאה באמה, ומה תלמוד לומר 'חמשים בחמשים'? אלא שתי טבליות היו... במזרח חמשים אורך וחמשים רוחב... ראה נסים שעשה להם הקדוש ברוך הוא! שכל אותן האוכלוסין עומדין בתוך חמשים אמה... וכל אותן אלפים ורבבות עומדין בחצר המשכן וכו' (ברייתא דמסכת מדות ז-ח)